

ЩОДО ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

Туранська Д.О.,

*1 курс ОКР «Магістр» юридичного
факультету КНУ ім. Тараса Шевченка*

Інноваційна діяльність стала невід'ємною складовою господарської діяльності у зв'язку із переходом вітчизняної економіки на ринкові рейки. На доктринальному рівні проблемами інноваційної діяльності та її державного регулювання займалися такі вчені як Алексеєва К.А., Вінник О.М., Мамутов В.К., Новицька Ж.А., Атаманова Ю.Є., Кравець І., Щербина В.С., Кравчук С.Й. та ряд інших дослідників [14, с.328].Сьогодні також основана увага правознавців-господарників акцентована на дослідженні безпосередньо правового режиму інноваційної діяльності (праці Д. Висоцької, Давидюка Д., Шумало І., Іванової К. та багато інших).У зазначеній статті основна увага зосереджена на дослідженні ознак інноваційного продукту, що застосовується в інноваційній господарській діяльності; досліджено порядок кваліфікування продукту інноваційним; акцентовано увагу на проблемних аспектах державного регулювання господарювання в інноваційній сфері. У кінці статті запропоновані висновки та уточнення до чинного законодавства.

На думку К. Іванової [8, с.78-82], до ознак інноваційного продукту можна віднести наступні риси: *обов'язково є результатом використання об'єкта інтелектуальної власності; використаний об'єкт інтелектуальної власності має бути визначальним для цього кінцевого продукту; продукт підвищує вітчизняний науково-технічний і технологічний рівень.* Тобто інноваційний об'єкт є не самостійною одиницею, а насамперед є похідним продуктом від результату використання створеного об'єкту інтелектуальної власності [8, с.78-82]. Наступна вчена Атаманова Ю. [6, с.266] розглядає інноваційний продукт із точки зору його першочергових та вторинних ознак: першочергові ознаки (об'єкт права інтелектуальної власності, інноваційний проект (тобто проект впровадження об'єкта права інтелектуальної власності), робочі інструкції та спеціфікації.Особисто мені імпонує більше підхід Атаманової Ю., однак із свого боку я би хотіла звернути увагу на два уточнюючі аспекти. По-перше, до обов'язкових ознак інноваційного продукту слід відносити також його суб'єктний склад (виконавця – дослідну, наукову або іншу конструкторську установу, та замовника – господарську організацію чи підприємство, що у подальшому вводитимуть інноваційний продукт на

ринок – так зване інноваційне підприємство, що передбачено статтею 16 Закону України «Про інноваційну діяльність» [1]). По-друге, слід звернутися до статті 4 ЗУ «Про інноваційну діяльність», де зазначено про такий об'єкт інноваційної діяльності як «організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери». Потрібно зазначити, що рішення та ідеї не є об'єктом регулювання права інтелектуальної власності. Разом із цим, у процесі роботи із зазначеними об'єктами під час інноваційних розробок ми також отримуємо кінцевий інноваційний продукт. Звідси, така обов'язкова ознака інноваційного продукту як використання об'єкта інтелектуальної власності не має бути імперативною. Підтвердження своєї позиції може додатково аргументувати словами дослідниці Коринько Н.Д. [12, с.149-154], яка зазначила, що «модель економічного зростання базується на інноваційному типі розвитку: «перенесення акценту з науково-технічних рішень на використання принципово нових технологій, перехід до випуску високотехнологічної продукції та прогресивні організаційні та управлінські рішення в інноваційній діяльності, що стосується як мікро-, так і макроекономічних процесів». Досить суттєвим є положення частини 2 статті 14 згаданого Закону України [5], де встановлено, що рішення про кваліфікування продукту інноваційним приймає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інноваційної діяльності, за результатами експертизи. На мій погляд, проведення такої кваліфікуючої експертизи не має бути обов'язковим. Це зумовлено тим, що на початку провадження інноваційної діяльності ніхто не може напевно знати, чи буде вдалим її кінцевий результат, чи буде створено певний інноваційний продукт [13, с.138-143]. Тому проведення інноваційної експертизи може просто на перших етапах знищити певну економічну ініціативу, яка б змогла у подальшому може створити певний конкурентоздатний товар або інший об'єкт. Враховуючи положення Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [2], що самостійно визначає та фінансує певні пріоритетні інноваційні проекти у окремих галузях економіки, то вважаю, що експертиза має проводитися саме у проектах за рахунок фінансування бюджетів [4]. Щодо приватного фінансування інноваційних проектів, то зазначена експертиза може бути проведена за бажанням сторін. Тому зазначену пропозицію пропоную включити до ЗУ «Про інноваційну діяльність». Необхідним є звернути окрему увагу на державну підтримку господарювання у інноваційній сфері. Відтак, стаття 17 ЗУ «Про інноваційну діяльність» передбачає можливість встановлення певного механізму фінансової допомоги суб'єктам в інноваційному господарюванні, однак податкових пільг за

положеннями Податкового кодексу, навіть для проектів фінансованих за рахунок коштів Державного [3]. На сьогодні вирізняють наступні форми фінансової підтримки інноваційної діяльності. *Американська модель*, яка виникла у США на базі Массачусетського та Стенфордського університетів [9], та наділена наступними ознаками: існує у виді трьох основних видах як технологічні парки, бізнес-інкубатори, дослідні парки; існування наукової агломерації у вигляді «Силіконової долини»; тісний зв'язок із університетами та державними дослідними центрами; базування у меншій мірі на державному фінансуванні, а в більшій мірі на корпоративному та фондовому; *Європейська модель*, яка вперше виникла у Шотландії у 1971 році, та наділена наступними характерними рисами: поліси конкурентоспроможності, технологічні або дослідні парки, є характерними термінами для інноваційної діяльності у ряді країн Європи; наявність централізованого державного фінансування та податкових пільг. Директива Європейської Комісії 2013/0402 від 28.11.2013 [15] року вказує на те, що ЄС є місце акумуляції всіх наукоємних проектів та ініціатив, тому основною метою даної Директиви є захист таких суб'єктів бізнесу у даній сфері діяльності. Відтак директива акцентує увагу на тому, що кожна країна-член ЄС має запровадити максимально ефективний механізм податкового сприяння громадянам та суб'єктам бізнесу при провадженні інноваційної діяльності; також здійснено акцент на тому, що інноваційна діяльність має набувати рис кооперації із університетами та іншими навчальними інституціями з метою поглиблення співпраці бізнесу та науки та запровадження нових відкриттів («know-how»). Тому вважаю за доцільне імплементувати наразі Європейську модель, що полягатиме у запровадженні особливих податкових пільг, зокрема знижену ставку ПДВ на товари, вироблені в інноваційній сфері, зменшення ставки податку на прибуток інноваційних підприємств. Окрім цього, слід звернути увагу на порядок державного регулювання інноваційної діяльності, що у ЄС викристалізовується у наступній зазначеній ознаці: «Кластери (інноваційні підприємства) характеризуються певною організаційною-інституціональною структурою різних взаємопов'язаних суб'єктів інноваційної діяльності, такі як суб'єкти бізнесу та органи державного управління» [15]. Тобто, у новоствореному кластері керівниками або координаторами його діяльності можуть бути у тому числі державні службовці. Потрібно відзначити, що зазначена ознака певним чином виражена і у законодавстві України. На сьогодні таким спеціальним органом, що координує інноваційну діяльність в Україні є Державне агентство України з питань науки, інновацій та інформатизації, що було створено відповідно до Указу Президента України [5]. Недоліком на мій погляд у даній ознаці є те, що будь-яку діяльність ми намагаємося

врегулювати або створити певний орган виконавчої влади, який би здійснював певну державну політику. Ідея співпраці суб'єктів господарювання та держави у сфері інноваційної діяльності полягає не у створенні нового органу, а в об'єднанні зусиль навколо створення інноваційного продукту. Державне регулювання інноваційної діяльності не лише полягає у створенні зазначеного Державного агентства, а також наділенні організаційно-господарськими повноваженнями Міністерство освіти та науки, як зазначає Кравець І. [10, с.67-70]. Окрім цього, правова доктрина Європейських країн розробила основні моделі інноваційного розвитку. Однією з них, є горизонтальна модель [7, с.89-92] - метод, який передбачає співробітництво підприємств – розробників, підприємств-виробників та підприємств-продавців інноваційної продукції. Кооперація зазначених підприємств обумовлюється наявністю у них єдиної мети. Зазначається, що подібна кооперація зумовлена тим, що досить часто потужні підприємства не мають достатніх матеріальних ресурсів для фінансування інноваційних технологій, тому намагаються поділяти такі витрати із іншими суб'єктами, у тому числі із державною. Прикладом горизонтальної моделі є наступні види договорів як: договір на створення і передачу науково-технічної продукції та договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, договір на створення інноваційного продукту.

Отже, підводячи підсумки варто відмітити наступне. По-перше, щодо державного регулювання інноваційної діяльності можна запропонувати внести наступні зміни до законодавства: знизити податкові ставки на прибуток підприємств для тих господарських організацій, які здійснюють господарювання в інноваційній сфері; скасувати обов'язковість ведення окремого бухгалтерського обліку щодо інноваційних проектів; скасувати необхідність проведення інноваційної експертизи щодо проектів та об'єктів, які фінансуються за рахунок приватних коштів; ввести імперативну норму щодо консультування при створенні інноваційного проекту за рахунок державних інвестицій із провідними науково-технічними інституціями країни (зазначена особливість має бути імплементована із законодавства ЄС щодо створення інноваційних кластерів). По-друге, варто говорити про встановлення спеціального правового режиму «заохочення», який полягатиме у значному ступені кооперації держави та інноваційних підприємств, а також провадження інноваційних проектів не лише у пріоритетних для держави напрямках, але й там, де цього потребують суб'єкти господарювання [11, с.264]. По-третє, щодо проаналізованих рис об'єктів інноваційної діяльності, то не слід визначати обов'язковою рисою об'єкта його пов'язаність із правом інтелектуальної власності, а також не можливе погодитися із скасуванням державної реєстрації об'єктів

інтелектуальної власності, що використовуються в інноваційній діяльності, оскільки зазначена конструкція має на меті не ускладнити господарювання в інноваційні сфері, а насамперед захистити права винахідника або автора таких об'єктів права інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність»: станом на 5 грудня 2012 року/ Верховна Рада України. – Офіц.вид. – Відомості Верховної Ради України, 2002 р. – 226 с. (Бібліотека офіційних видань);
2. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»: станом на 8 вересня 2011 року/ Верховна Рада України. – Офіц.вид. – Відомості Верховної Ради України, 2012 р. – 799 с. (Бібліотека офіційних видань);
3. Податковий кодекс України: станом на 2 грудня 2014 року/ Верховна Рада України. – Офіц.вид. – Відомості Верховної Ради України, 2011 р. – 556 с. (Бібліотека офіційних видань);
4. Постанова Кабінету Міністрів Україна «Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проєктів і ведення Державного реєстру інноваційних проєктів»: станом на 17 вересня 2003 року/ Верховна Рада України. - Офіц.вид. – Відомості Верховної Ради України, 2003 р. – 42 с. (Бібліотека офіційних видань);
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації»: станом 5 липня 2010 № 548 / Верховна Рада України. - Офіц.вид. – Відомості Верховної Ради України, 2010 р. – 21 с. (Бібліотека офіційних видань);
6. Атаманова Ю.Э. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави: монографія.// Ю.Є. Атаманова. – Х.: Фінн, 2008. – с.266
7. Морозов А.Ф. Повышение эффективности инновационной деятельности. – Экономика и право. – 2004, №2, с. 89-92К.
8. Іванова. Вплив комплексності інноваційного продукту на договірне регулювання його створення. Економіка і право №5, 2011 рік. – с.78-82
9. Інноваційна політика: Європейський досвід і рекомендації для України (Том 3) [електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3_UA.pdf-
Назва з екрана.
10. Кравець І. Державне регулювання інноваційної діяльності: окремі проблеми правового регулювання// І. Кравець// Вісник

- КНУ ім. Тараса Шевченка (юридичні науки). - №84, 2010. – с.67-70
11. Кравчук С.Й. Господарське право: навчальний посібник/ Кравчук С.Й. – Х.: Кондор, 2007. – 264 с.
 12. Коринько Н.Д. Інновації у діяльності суб'єктів господарювання. Актуальна проблеми економіки № 5(95), 2009., с.149-15
 13. Поєдинок В.В. Правовий режим індустріальних парків в Україні// Вчені записки Тавричного національного університету ім. В.І. Вернадського (серія Юридичні науки). – 2013 рік., Том 26Ю Випуск №2-2ю – с.138-143
 14. Щербина В.С. Актуальні проблеми господарського права/ Щербина В.С. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 528 с.
 15. Directive #2013/0402 of 28.11.2013 of the European Parliament and of the Council on the protection of undisclosed “know-how” and business information (trade secret) against their unlawful acquisition, use and disclosure [електроннийресурс]. – Режимдоступу: URL: http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2013/com_2013_0813_en.pdf- Назва з екрана.